

Deze serie is powered by:

Arie Molenkamp
Stichting

Secretariaat: Vincent Hildebrandt
Primulastraat 26, 2565 PJ Den Haag
T 070 3259918 E ams@casema.nl
www.abdijkerk.info

**Uw gift is
van harte welkom
op bankrekening
1196.25.776**

Vermeld a.u.b. uw (e-mail)adres!

Alle informatie over onze activiteiten
vindt u op:

www.abdijkerk.info

Open Podium

Eerste half jaar 2011

- 2 januari 2011, 15.30 uur
Jeroen de Haan, orgel
Yvonne Rietbergen, blokfluit
(nieuwjaarsconcert)
- 6 februari 2011, 15.30 uur
**Zingen rondom het
Loosduinse orgel**
- 6 maart 2011, 15.30 uur
Quatre voix—Quatre mains
(dubbelhandig piano en vocaal kwartet)
- 3 april 2011, 15.30 uur
**Zingen rondom het
Loosduinse orgel**
- 1 mei 2011, 15.30 uur
Harmonievereniging TAVENU
(Koninginneconcert)
- 5 juni 2011, 15.30 uur
Vocaal Ensemble Decibelle
- Juli en augustus 2011, 15.30 uur
Zomerorgelbespelingen

Abdijkerk

WILLEM III STRAAT 40

2552 BS DEN HAAG

Open Podium 2010

Zondagmiddagmuzieken 2010

- 5 september 2010, 15.30 uur
Koor Pro Cantare o.l.v. Petra Oudshoorn
- 3 oktober 2010, 15.30 uur
Zingen rondom het Loosduinse orgel
- 7 november 2010, 15.30 uur
Klaas Trapman, drukwindharmonium
- 12 december 2010, 15.30 uur
Zingen rondom het Loosduinse orgel

- Iedere 1ste zondag van de maand (behalve december)
- Aanvang 15.30 uur
- Toegang gratis

Welkom

Henk Lemckert

Orgelpreludium

Partita over de Lofzang van Maria (Gez. 66)

Adriaan Engels (1906-2003)

Adriaan Engels (afb. uit 1959) was organist van de Grote of St.-Jacobskerk van Den Haag en hoofddocent orgel en theoretische vakken aan het Koninklijk Conservatorium aldaar. Hij heeft veel leerlingen opgeleid die later bekend zouden worden, zoals Ben Feij (organist van deze kerk in de jaren 1961-1968). Engels was een pleitbezorger voor het orgeloeuvre van Bach en Franck en één van de eerste organisten in Nederland die de orgelwerken speelde van Hindemith, Distler en Pepping. Hij componeerde voor orgel en koor. Veel harmonisaties, bewerkingen en voorspelen heeft hij gemaakt van liederen voor de *Hervormde Bundel* uit 1938 en het Liedboek voor de Kerken uit 1973. Zijn partita over de *Lofzang van Maria*, waarvan vanmiddag een aantal delen klinken, geeft een goed beeld van de geheel eigen klankwereld van deze voormalig stadsgenoot.

Halleluja! laat opgetogen

Psalm 149

Een buitengewone feestelijke psalm, die in de meest recente berijming (dus die van ons liedboek) in zijn geheel berijmd werd door Jan Wit.

Deze psalm is de voorlaatste uit het vijfde boek van psalmen dat uit de nummers 107 tot en met 150 bestaat. Van 15

hiervan wordt David als auteur beschouwd. Net als een aantal omliggende psalmen wordt Psalm 149 tot de Hallel-psalmen gerekend, psalmen die bij uitstek als lofzang fungeren.

Hendrik Hasper (1886-1974) een gereformeerd predikant die zijn leven in belangrijke mate aan het kerklied heeft besteed, suggereert in de door hem in 1936 uitgegeven berijming van de psalmen dat het tweede gedeelte van de melodie overgenomen zou zijn van een oud ossendrijvers-liedje. Op die mening is men echter reeds lang teruggekomen. Er bestaan wel overeenkomsten qua melodiek maar dat komt eerder omdat makers van profane liedjes uit hetzelfde oerrepertoire hebben geput dan de toondichters van de psalmen in de zestiende eeuw. Het is dus een fabel dat de psalmen afkomstig zouden zijn van volkswijsjes.

1 Halleluja! laat opgetogen
een nieuw gezang den Heer verhogen.
laat allen die Gods naam belijden
zich eensgezind verblijden.
Volk van God, loof Hem die u schiep;
Israël, dank Hem die u riep.
Trek, Sion, in een blijde stoet
uw Koning tegemoet.

2 Laat het een hoge feestdag wezen.

De naam des Heren wordt geprezen
met het aloude lied der vaad'ren.
De heil'ge reien naad'ren.
En zo danst in het morgenlicht
heel Gods volk voor zijn aangezicht
en slaat de harp en roert de trom
in 's Heren heiligdom.

3 De Heer gedenkt in gunst de zijnen.
Hij kroont de zwakken en de kleinen.
Hij kent de stillen in den lande,
het heil is nu ophanden.
Weest verheugd, die den Heer verbeidt,
nu Hij komt en u zelf bevrijdt.
Prijst dan zijn naam bij dag en nacht
en roemt zijn grote macht.

5 Nu zal, gelijk er staat geschreven,
Gods volk in volle vrede leven.
De boze vijand is verslagen.
Prijst 's Heren welbehagen!
Na het duister der wereldnacht
blinkt de luister van Gods geslacht.
Hemel en aarde stemmen saam
en prijzen 's Heren naam.

Muziek:	Genève	(1562)
Vertaling:	Jan Wit	(1914-1980)
Bron:	Liedboek voor de Kerken. Psalmen	(149)

Zijt Gij waarop de wereld wacht

Dit lied, gebaseerd op de tweespraak tussen de leerlingen van Johannes de Doper en Jezus (Matt. 11) ontstond op verzoek van de toenmalige V.P.R.O. waarvan Dr. Anthon van der Horst (1899-1965) muzikaal adviseur was. Het werd in een min of meer concertante uitvoering voor het eerst op de radio uitgezonden in oktober 1960 door het Nederlandsch Kamerkoor o.l.v. Felix de Nobel. Doordat Kees Deenik het lied vaak opnam in zijn kerkzang-programma's werd het een geliefd lied. De componist van de melodie, Willem Vogel, heeft (nadat het lied eerder in de bundel 102 Gezangen was opgenomen) aan de dichter gevraagd om een afsluitend couplet. In die complete gedaante is het in 1973 in ons liedboek terecht gekomen. Het is een lied geworden waarin de beklemming van de tekst ook prachtig in de noten overkomt. Zonder twijfel mag de zangwijs daarom als één van de beste melodieën van Willem Vogel beschouwd worden.

allen

Zijt Gij waar-op de we-reld wacht of wach - ten wij een an - der?

Zult Gij, een zwak-ke zon-der macht, als ko - ning heer-sen in Gods kracht,

ons lei - den tot el - kan - der?

solo:

2 Ik geef aan blinden het gezicht
 en oren aan de doven.
 Zalig die, door Mij opgericht,
 ziende mag lopen in het licht
 en horende geloven.

allen:

3 Zijt Gij van wie gesproken is
 in de voorbije tijden?
 Hoe maakt Gij onze ziel gewis,

dat God door de geschiedenis
voor U de weg bereidde?

solo:

4 Komt, die van hopen moede zijt,
die arm zijt van verlangen!
Komt tot het oordeel dat bevrijdt
en 't heil, dat eeuwig u verblijdt,
zult gij om niet ontvangen!

allen:

5 Kom Heer, op wie de wereld wacht,
wij wachten op geen ander.
O kom, een zwakke zonder macht,
als koning heersen in Gods kracht
en leid ons tot elkander.

Tekst: Muus Jacobse	(1909-1972)
Muziek: Willem Vogel	(geb. 1920)
Bron: Liedboek voor de Kerken	(53)

Afb:

Hoes van een grammofoonplaat
van de zanger Kees Deenik en
de organist Feike Asma.

Mijn ziel verheft Gods eer

De Lofzang van Maria
behoort tot de zogenaamde 'cantica', dat zijn bijbelse pericopen

waarvan van oudsher af vaststaat dat ze gezongen dienden te worden. In de getijden (dagelijkse korte gebedsdiensten) hadden ze hun vaste plaats. Nog steeds hoort in een vesperviering de Lofzang van Maria thuis, die we dan meestal als 'Magnificat' aanduiden.

Met dit kostbaar icoon binnen onze schat aan kerkliederen in deze

vorm zijn we terechtgekomen bij de bijzondere figuur van Johannes Eusebius Voet (afb.), een belangrijk man binnen het kerkelijk leven van de achttiende eeuw. Hij was de dichter van dit Magnificat. Weliswaar heeft Willem Barnard de tekst van Gezang 66 gereviseerd maar daarbij heeft deze de oorspronkelijke versie toch grotendeels gerespecteerd. Voet was eigenlijk 'geneesheer' en ook nog 'inspecteur van en over de kantoren van 's lands middelen en rechten bij de collecte in het Zuiderkwartier van Holland'

(tegenwoordig noemen we zo iemand een belastinginspecteur).

Daarnaast schreef hij veel boeken over o.a. 'het kerkgezag' en gaf hij in 1763 een eigen psalmberijming uit waarvan er later (in 1773) niet minder dan 91 werden gekozen voor de nieuwe psalmberijming welke in dat jaar door de Staten Generaal aan de kerk werd aangeboden.

De melodie van de Lofzang van Maria zingen wij op de melodie die ooit in Straatsburg voor Psalm 3 bedoeld was. Later heeft Datheen deze melodie voor dit lied bestemd en dat is na 1566 nooit meer veranderd.

I Mijn ziel verheft Gods eer;
mijn geest mag blij den Heer
mijn Zaligmaker noemen,
die, in haar lage staat,
zijn dienstmaagd niet versmaadt,

maar van zijn gunst doet roemen.

4 Des Heren kracht is groot;
zijn arm verstrooit, verstoot
die hoog zijn in hun ogen.
Hun tronen zijn niet meer,
maar gunstrijk wil de Heer
eenvoudigen verhogen.

5 De Heer vervult met goed
uit 's hemels overvloed
der hongerigen monden.
Hij ziet geen rijken aan,
maar heeft met al hun waan
hen ledig weggezonden.

6 Hij trok zich Israël aan,
Hij laat niet hulp'loos staan
die Abrams troost verwachten.
Groot en in eeuwigheid
is Gods barmhartigheid
voor duizenden geslachten!

Tekst:	Johannes Eusebius Voet	(1706-1778)
Bewerking:	Willem Barnard	(geb. 1920)
Muziek:	Straatsburg	(1539)
Bron:	Liedboek voor de Kerken	(66)

Vol van Pracht

Het lied is afkomstig uit de bundel 'Christelijke Feestliederen' van S.H. Serné, boekhouder én organist te Zwolle, verschenen in 1866. De dichter is W. van Oosterwijk Bruyn, een uit welgestelde Amsterdamse kringen afkomstige aanhanger van het Reveil die zich in zijn geschriften tevens een nadrukkelijk aanhanger van het koningshuis toonde. Hij stond aan de wieg van het Nederlandsch Jongelingsverbond en was auteur van veel kinderliederen, met name voor het zondagsschoolwerk. Hij dichtte dit lied op de populaire wijs van het destijds zeer bekende 'O wanneer, o wanneer'. De wijs hiervan was van K. Voigtländer die het in 1858 componeerde. 'Vol van pracht' is tijdens de vorige eeuw zowel in de bundel van Joh. de Heer (nr. 195) als 'Stemmen des Heils' (nr. 88) opgenomen geweest.

- cantorij: :
1	Vol van pracht, vol van pracht Schijnt een ster in d'oosternacht; Wijzen keert zij met hun schreden Naar een armen stal te treden; Dààr is 't heil, door hen verwacht!	't Hulploos Kind, 't hulploos Kind, Dat gij in een kribbe vindt, Hij is 't Dien deez'engelen prijzen, Hij gezocht door d'Oosterwijzen, Wordt Hij ook door u bemind?
4	Hij is 't waard, Hij is 't waard, Die van Boven kwam op aard, Om het eeuwig, zalig leven Aan verloornen weer te geven, Schoon 't Hem 't bitterst lijden baart!	5 't Is de Heer, 't is de Heer! Laat ons zingen Hem ter eer; 't Kerstfeest moog' ons vroolijk maken 's Heeren vriendelijkheid doen snaken, Dat Zijn Heilige Geest 't ons leer'!

Tekst: Willem van Oosterwijk Bruyn (1829-1903)
Muziek: K. Voigtländer (1817-1858)
Bron: Stemmen des Heils (88)

Vanwaar zijt Gij gekomen

Een typisch eigentijds adventslied, geschreven in de herkenbaar barokke taal van Huub Oosterhuis waarin hij afstand neemt van de zoetheid die het naderende kerstfeest nogal eens begeleidt. De om de hoek liggende romantiek wordt verdreven door de verwijzing naar Johannes 1 waar het Woord als de bron van alle leven wordt gepresenteerd (couplet 3) dat onder ons wil wonen (couplet 1).

Ofschoon Huub Oosterhuis zijn liederen vaak laat toonzetten door zijn 'huiscomponisten' (vroeger Huybers, later Löwenthal en Oomen) laat hij zich ook nog wel eens inspireren door klassieke zangwijzen. Denk aan het overbekende 'Zo maar een dak boven wat hoofden' dat hij dichtte op 'Kom nu met zang'. Hier is dus het kerstlied 'Er is een roos ontloken' de bron geweest voor dit lied.

Deze prachtige melodie is gebouwd op een reeks die in feite slechts uit vijf op elkaar volgende tonen bestaat. Deze simpelheid maakt het lied zeer bevattelijk voor kinderen maar ook volwassenen zijn inmiddels al vier eeuwen onder de indruk van deze prachtige zangwijz. De componist van het lied **Michael Praetorius** (afb.) was een Duits componist uit de begintijd van de periode die men later als de 'barok' aanduidde. Praetorius is nog steeds bekend vanwege zijn kerkmuziek en

was in zijn dagen ook een belangrijk muziektheoreticus.

Vanwaar zijt Gij gekomen,
wij wisten niets van U.
In onze stoutste dromen
was God nooit hier en nu.
Een nieuwe God zijt Gij
die onder ons wil wonen,
zo ver weg, zo dichtbij.

Gij zijt ons doorgegeven,
een naam, een oud verhaal,
uw woorden uitgeschreven
in ied're mensentaal.
Ons eigen levenslot
met uw geluk verweven,
zo zijt Gij onze God.

Gij zijt in ons verloren,
wij durven U niet aan,
uw stem in onze oren,
uw komst in ons bestaan.
Een woord van vlees en bloed,
een Kind voor ons geboren,
een Mens die sterven moet.

Tekst: Huub Oosterhuis
Muziek: Michaël Praetorius
Bron: Tussentijds

(geb. 1933)
(1571-1621)
(140)

Hoe zal ik U ontvangen

Als we het oude 'Hoe zal ik U ontvangen' uit de vroegere Ned. Hervormde bundel zingen dan is dat puur een kwestie van nostalgie die we elkaar tijdens deze bijeenkomsten zo nu en dan eens gunnen. De samenstellers van het Liedboek voor de Kerken hadden namelijk genoeg redenen om de zangwijs van 'vroeger' om te ruilen voor de melodie van Crüger die we sinds 1973 voor dit lied gebruiken alhoewel het zeer aangenaam is dat Paul Gerhardt zijn lied schreef met de ('oude') melodie van 'Valet will ich

dir geben' in de oren. Ook over de oude vertaling van J.J.L ten Kate (afb.) zijn nog wel wat opmerkingen te maken: Ds. Overbosch, de commentator in de toelichting op het liedboek verwijt Ten Kate te ver van de oorspronkelijke tekst af te staan. Daar staat weer tegenover dat we mogen aannemen dat de zeventiende-eeuwer Paul Gerhardt de Bijbelteksten op een andere manier geïnterpreteerd zal hebben dan wij dat nu doen.

Hoe dan ook, we zingen vandaag de coupletten van het oude Gezang 1 in de wetenschap dat velen iets gehad zullen hebben aan dit adventslied zoals we dat tussen 1869 en 1973 in onze kerken gezongen hebben.

- 1 Hoe zal ik u ontvangen,
hoe wilt Gij zijn ontmoet,
O, 's werelds hoogst verlangen,
des sterv'lings zaligst goed?
Dat ons uw Geest verlichte!
Houd zelf de fakkel bij,
die, Heer, ons onderrichte,
wat U behaag'lijk zij!

2 Uw Sion strooit U palmen
en twijgen voor de voet,
en ik breng U in psalmen
mijn jubelende groet.
Mijn hart zal 't feestkleed dragen
van altijd jeugdig groen,
en van uw lof gewagen,
zoveel mijn lied kan doen.

3 Ver van de troon der tronen
en 's hemels zonneshijn
wilt G' onder mensen wonen,
der mensen broeder zijn!
Met God wilt G' ons verzoenen,
tot God heft G' ons omhoog,
en onder millioenen
hebt Gij ook mij in 't oog.

9 Nog eens zal Hij verschijnen
als Richter van 't heelal,
die 't hoofd van al de zijnen
voor eeuwig kronen zal.
Nog is die dag verborgen;
wacht hem gelovig af,
terwijl de grote morgen
reeds schemert boven 't graf!

Tekst:

Ned. bewerking:

Muziek:

Bron:

Paul Gerhardt (1607-1676)

J.J.L. ten Kate (1819-1889)

Melchior Teschner(1584-1635)

Ned. Herv. Gezangen 1938

In de stad van Koning David

cantorij:

In de stad van koning David, in een nederige stal,
lag een kindje in de kribbe, 't was de Koning van 't heelal.
Jezus Christus, God en Heer, daald' op aard als Redder neer.

allen:

Hij zocht woning op de aarde, om te redden van de dood,
allen die in Hem geloven, die Hem zoeken in hun nood.
Jezus Christus, God en Heer, daald' op aard als Redder neer.

Eenmaal zal Hij wederkomen, die eens woonde in een stal.
Hij zal komen op de wolken, zodat elk aanschouwen zal:
Jezus Christus, God en Heer, daald' op aard als Redder neer.

Tekst:	Cecile Frances Alexander	(1818-1895)
Muziek:	Henry John Gauntlett	(1805-1876)
Bron:	Hymns old and new	

Daar is uit 's werelds duistre wolken

Er is uit 's werelds duistre wolken een groot licht stralend opgegaan-
bedreigt het donker alle volken, wij zullen in het zonlicht staan.
Glorie aan God, de overwinning is ongekend, de vreugde groot;
de aarde jubelt- hoor ons zingen: wij delen in een rijke oogst!

Wég loden last die op ons drukte, de stang, het juk, ons ongeluk,
de zweep, de stok die diep deed bukken, verbrijzeld zijn ze,
stuk voor stuk!

Verbrand de laarzen der soldaten en elke mantel rood van bloed;
geen wapentuig meer door de straten- de velden vol van overvloed.

Godlof, een kind is ons geboren, een held zal onze koning zijn,
die raadsman, God-met-ons- zal heten- die zoon zal onze vader zijn!
Vorst die met vrede ons wil kronen van nu aan tot in eeuwigheid,
de Eeuwige zal Hem doen tronen op recht en op gerechtigheid.

Tekst: André F. Troost (naar Jesaja 9, 1-6) (geb. 1948)
Muziek: Joh. Gijsb. Bastiaans (1812-1875)
Bron: Proeve voor een nieuw liedboek 2010

In Bethlehems stal

In Bethlehems stal lag Christus de Heer,
in doeken gehuld als Kindje terneer.
Voor Hem was geen plaats meer in herberg of huis.
Zijn wieg was een kribbe, Zijn troon was een kruis.

Zo arm werd de Heer, der engelen Heer
Die zondaren mint, zo nameloos teer;
Die hun wil vergeven, hoe veel het ook zij;
zo arm werd de Heiland voor u en voor mij.

Ik wijd U mijn vreugd, mijn leven mijn hart;
bij U wil ik zijn in blijdschap en smart.
Geef Gij mij een harte dat U steeds bemint,
dan ben ik van nu aan voor eeuwig uw kind.

Tekst: Jan de Liefde	(1814-1869)
Muziek: William Croft	(1678-1727)
Bron: Evangelische Liedbundel	(103) (v. 1,2 en 4)

Hoor een vrolijk hemels koor

cantorij:

Hoor een vrolijk hemels koor de lof des Heren zingen.
Hoor, het klinkt de aarde door want God deed grote dingen.
Gloria. Hosanna in excelsis.

allen:

Luid de klokken overal. Laat iedereen het horen
Dat op aarde in een stal de Christus werd geboren.
Gloria. Hosanna in excelsis.

Bid om vrede voor elkaar. Geloof met hart en handen:
Gods beloften worden waar hier en in alle landen.
Gloria. Hosanna in excelsis.

Tekst: George Ratcliffe Woodward (1848-1934)
naar: Gloria in Excelsis Deo
Muziek: Franse traditional onbekend
Bron: Hymns old and new

Orgelpostludium

'Valet will ich dir geben' (Ned.Herv. Bundel 1)

Joh. Seb. Bach (1685-1750)

Deze middag sluit af met Bach's prachtige fantasie over het koraal *Valet will ich dir geben* BWV 735. De melodie van het koraal is goed herkenbaar: steeds klinkt na een fugatisch opgezette inleiding één regel van het koraal, gespeeld met het pedaal (trompet 8'). Dit is een relatief vroeg werk van

Bach, geschreven tijdens zijn eerste jaren in Arnstadt. Op het plaatje hiernaast het orgel dat nu in de kerk van Arnstadt staat, het is echter niet het orgel dat Bach destijds bespeelde.

Om de diepte van deze Bachbewerking te kunnen begrijpen, is het van belang de oorspronkelijke titel van dit koraal te weten: *'ik wil u vaarwel wensen'*. Bach probeert in de bewerking de dood als een vreugdevolle verlossing uit het aardse leven te schilderen, blijkend uit het gedurende het stuk toenemende gevoel van triomf en bevrijding dat de muziek uitstraalt. Tegelijkertijd dalen de de harmonieën als het ware af naar lagere regionen, alsof Bach wil zeggen: de dood nadert, maar dat is een vreugdevol en welkom gebeuren. Hoewel de koraalmelodie dezelfde is, gaat deze bewerking dus in feite over een heel andere thematiek dan het lied dat we zojuist hebben gezongen!

Medewerking aan deze bijeenkomst verleenden:

- Een ad hoc samengesteld vocaal ensemble
- Vincent Hildebrandt (orgel)
- Henk Lemckert (harmonium,)
- Hans van Waveren (cantor)